

Η ωφέλεια των ψυχών από τα μνημόσυνα

[Ορθοδοξία και Ορθοπραξία](#) / [Άγιοι - Πατέρες - Γέροντες](#) / [Ορθόδοξη πίστη](#)

Οσίου Ιωάννου του Δαμασκηνού

Σύμφωνα με ομόφωνη αγιοπατερική μαρτυρία την οποία επιβεβαιώνει αδιάκοπη εκκλησιαστική παράδοση αιώνων, οι ειδικές ευχές για τους νεκρούς θεσπίστηκαν από τους αγίους αποστόλους. Η θέσπιση αυτή έχει δύο βασικά δογματικά θεμέλια: α) την έννοια της Εκκλησίας ως κοινωνίας αγίων, που αποτελείται όχι μόνο από τους ζωντανούς αλλά και τους «κεκοιμημένους» χριστιανούς και β) την πίστη στη μεταθανάτια ζωή, την ανάσταση και την τελική κρίση.

Επιπλέον, η διδασκαλία και η διαχρονική πράξη της Εκκλησίας, μας προτρέπουν να εκδηλώνουμε τη μέριμνα μας για την ανάπαυση μιας ψυχής όχι μόνο με προσευχές, αλλά και με έργα αγάπης. Έτσι, οι Αποστολικές Διαταγές παραγγέλνουν να προσφέρονται στους φτωχούς ορισμένα από τα υπάρχοντα του νεκρού στη μνήμη

του. Και ο άγιος Ιωάννης ο Χρυσόστομος, ερμηνεύοντας το κατά Ιωάννη Ευαγγέλιο, συμβουλεύει να κάνουμε τέτοιες αγαθοεργίες, «ώστε, αν μεν ο νεκρός είναι αμαρτωλός, ν’; απαλλαγεί από τις αμαρτίες του ...; και αν είναι δίκαιος, να λάβει μεγαλύτερο μισθό και ανταπόδοση». Οι προσευχές, από το άλλο μέρος, για τους νεκρούς περιλαμβάνουν τόσο την μνημόνευση των ονομάτων τους στις θείες λειτουργίες, όσο και την τέλεση ειδικών ακολουθιών, των μνημοσύνων.

Ήδη στις Αποστολικές Διδαχές βρίσκεται η διάκριση των μνημοσύνων σε «τρίτα», «ένατα», «τεσσαρακοστά» και ενιαύσια» (ετήσια), ανάλογα με το χρόνο τελέσεως τους από την ημέρα του θανάτου.

Πολλοί συμβολισμοί των επιμέρους μνημοσύνων αναφέρονται από τους πατέρες. Οι κυριότεροι είναι οι εξής: Τα «τρίτα» συμβολίζουν την ανάσταση του Κυρίου μετά την τριήμερη παραμονή Του στον τάφο και τελούνται με την ευχή ν’; αναστηθεί και ο νεκρός στην ουράνια βασιλεία. Τα «ένατα» τελούνται για τα εννέα τάγματα των άυλων αγγέλων, με την ευχή να βρεθεί κοντά τους η άυλη ψυχή του νεκρού. Τα «τεσσαρακοστά» τελούνται για την ανάληψη του Κυρίου, που έγινε σαράντα μέρες μετά την ανάστασή Του. Με την ευχή να ν’; «αναληφθεί» και ο νεκρός, να συναντήσει το Χριστό στους ουρανούς και να ζήσει για πάντα μαζί Του. Τα «ενιαύσια» (ετήσια), τέλος, τελούνται την επέτειο ημέρα του θανάτου, σε ανάμνηση των γενεθλίων του νεκρού, καθώς, για τους πιστούς χριστιανούς, ημέρα της αληθινής γεννήσεως είναι η ημέρα του σωματικού θανάτου και της μεταστάσεως στην αιώνια ζωή. Μνημόσυνα, αντίστοιχα με τα παραπάνω, τελούνται τον τρίτο, έκτο και ένατο μήνα από την ημέρα του θανάτου («τρίμηνα», «εξάμηνα», «εννεάμηνα»).

Τη μεγαλύτερη ωφέλεια, πάντως, στους νεκρούς την προξενεί η τέλεση της θείας ευχαριστίας στη μνήμη τους, γιατί τότε, με τις μερίδες τους στο άγιο δισκάριο, «ενώνονται αόρατα με το Θεό και επικοινωνούν μαζί Του και παρηγορούνται και σώζονται και ευφραίνονται εν Χριστώ» (άγιος Συμεών Θεσσαλονίκης).

Εκτός από τα ειδικά για κάθε νεκρό μνημόσυνα, η Εκκλησία έχει στις καθημερινές ακολουθίες της, γενικές δεήσεις για τους «κεκοιμημένους», όπως είναι λ.χ. το νεκρώσιμο μέρος του μεσονυκτικού και οι σχετικές αναφορές στις εκτενείς του εσπερινού, του όρθρου και της θείας λειτουργίας. Έχει, επίσης, καθιερώσει και ειδικές ημέρες μνημοσύνων. Τα Σάββατα σχεδόν όλου του εκκλησιαστικού έτους, και ιδιαίτερα τα προηγούμενα των Κυριακών της Απόκρεω και της Πεντηκοστής (Ψυχосάββατα), είναι αφιερωμένα στη μνήμη των νεκρών.

Πρέπει, τέλος, να σημειωθεί, αν και αυτονόητο, ότι η Εκκλησία τελεί μνημόσυνα μόνο για του χριστιανούς που κοιμήθηκαν μέσα στους κόλπους της.

Όσα συνοπτικά αναφέρθηκαν πιο πάνω για τα μνημόσυνα και, γενικότερα, την κοινωνία των ζωντανών με τα «κεκοιμημένα» μέλη της Εκκλησίας, δηλαδή όλων των μελών του θεανθρώπινου σώματος του Χριστού, είναι αφενός ενημερωτικά για τον «αμύητο» αναγνώστη και αφετέρου προοιμιακά της πραγματείας του οσίου Ιωάννου του Δαμασκηνού «Περί των εν πίστει κεκοιμημένων», αποσπάσματα της οποίας ακολουθούν σε ελεύθερη νεοελληνική απόδοση.

Μ' αυτό το έργο του ο μεγάλος άγιος και θεολόγος του 8ου αιώνα συνοψίζει τη διδασκαλία της Εκκλησίας μας για τα μνημόσυνα και, χρησιμοποιώντας πλήθος πατερικών μαρτυριών, απαντά σε πολλά ερωτήματα, που σχετίζονται με την ιστορική προέλευση, τη σημασία και τη σκοπιμότητά τους.

1). Και οι Ιουδαίοι πρόσφεραν θυσίες για την εξάλειψη των αμαρτιών «των μετ' ευσεβείας κοιμωμένων» (Β΄ Μακ.12:45)

2) Σχετικός είναι και ο θεολογικός συμβολισμός των κολλύβων που προστίθενται σε κάθε μνημόσυνο. Το σιτάρι συμβολίζει την ταφή, την ανάσταση και την πέρα από τον τάφο ζωή του ανθρώπου, καθώς, πέφτοντας στη γη, σαπίζει και «πεθαίνει». Απ' αυτόν το «θάνατό» του όμως βλασταίνει μια νέα ζωή.

Πηγή: myriobiblos.gr